

سه گفتار درباره

ادبیات ایران پیش از اسلام

پروفسور ایلیا گرشویچ

پروفسور مری بویس

ترجمه دکتر یدالله منصوری

(هیأت علمی دانشگاه شهید بهشتی)

آوای خاور ، تهران ۱۳۹۴

نام کتاب: سه‌گفتار دربارهٔ ادبیات ایران پیش از اسلام

نویسندگان: ایلیا گرشویچ، مری بویس

مترجم: یدالله منصوری

طراح جلد: نادر جوادی

ناشر: آوای خاور

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

نوبت چاپ: نخست

چاپ: روز

قیمت: جلد ۲۰۰۰۰۰ ریال / جلد کالینگور ۳۰۰۰۰۰ ریال

شماره: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۳۸۷۴-۱

حق چاپ برای نویسنده محفوظ است.

مرکز پخش: تهران. بالاتر از میدان ولیعصر، نوحه، فرخی پلاک ۴۱ واحد ۷.

Mobile: (+98) 930 554 03 08

Tell: (+98) 21 888 956 21

Fax: (+98) 21 364 262 58

www.avayekhavar.ir

سرشناسه : گرشویچ، ایلیا ۱۹۱۱ - ۲۰۰۱ / Gershevich, Ilya

عنوان و نام پدیدآور : سه گفتار درباره ادبیات ایران پیش از اسلام / ایلیا گرشویچ ، مری بويس ؛ ترجمه یدالله منصوری

مشخصات نشر : آوای خاور ، ۱۳۹۴ .

مشخصات ظاهری : ۱۹۸ ص.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۳۸۰-۴-۴

وضعیت فهرست نویسی : فیا :

یادداشت : کتاب حاضر در سال ۱۳۷۷ توسط انتشارات فروهر با عنوان «ادبیات دوران ایران باستان» منتشر شده است.

یادداشت : نمایه.

عنوان دیگر : ادبیات ایران دوران باستان.

موضوع : ادبیات ایرانی - پیش از اسلام - تاریخ و نقد

موضوع : ادبیات پهلوی - تاریخ و نقد

شناسه افزوده : بويس، مری، ۱۹۲۰ - ۲۰۰۶ م. / Mary Boyce

شناسه افزوده : منصوری، یدالله ، ۱۳۴۵ - ، مترجم

رده‌بندی کنگره : ۱۳۹۴ ۴ الف ۴ گ / PIR 78

رده‌بندی دیویی : ۰۰۹ / ۸ فا

شماره کتاب‌شناسی ملی : ۴۱۰۵۳۳۲

فهرست مطالب

۷	پیش‌گفتار
۹	- نگاهی گذرا به زندگی علمی گرشویچ (مترجم)
۱۱	- نگاهی گذرا به زندگی علمی بویس (مترجم)
۱۳	گفتار نخست : ادبیات ایرانی باستان (ایلیا گرشویچ)
۱۵	- درآمد
۱۶	- مادی
۱۹	- سکایی
۲۳	- پارسی
۳۴	- اوستایی
۷۰	- کتابنامه و یادداشت‌ها
۷۵	- مؤخره
۷۷	گفتار دوم : ادبیات فارسی میانه (مری بویس)
۷۹	- درآمد
۸۲	- اوستا و زند در دوره ساسانی
۸۹	- نوشته‌های متأخر دینی
۱۰۱	- متون مربوط به مکاشفه و پیشگویی
۱۰۵	- ادبیات خردگرا (حکمی)
۱۱۱	- شعر غیرتعلیمی

۱۱۴	- نوشته تاریخی
۱۱۹	- رساله‌های سیاسی
۱۲۰	- کتاب‌های حقوقی
۱۲۱	- آثار مثنوی کوتاه تعلیمی
۱۲۴	- فرهنگ‌ها
۱۲۴	- آثار مثنوی نمایشی (سرگرم‌کننده و تفریحی)
۱۲۶	- دست‌نویس‌های مثنوی
۱۲۹	- کتاب‌نامه و پانویس‌ها
۱۵۳	- گفتار سوم : ادبیات مابعد - راز ایرانی میانه (مری بویس)
۱۵۵	- درآمد
۱۵۸	- آثار دینی و شاپورگان
۱۶۲	- آثار مثنوی درجه دو
۱۶۶	- سرودها (مزامیر)
۱۶۹	- واژه‌نامه‌ها فهرست‌ها و یک شعر عامیانه
۱۷۱	- کتاب‌نامه و پانویس
۱۷۵	- نمایه

پیش‌گفتار

کتاب حاضر ترجمه‌ای است از سه مقاله ارزشمند از دو ایران‌شناس نامی، یعنی پروفسور ایلیا گرشویچ و پروفسور مری بویس، که هر دو از پژوهندگانی برجسته زبان و ادبیات ایران پیش از اسلام بوده‌اند و آثاری درخوری در این زمینه به نگارش درآورده‌اند.

گفتار نخست، نام «ادبیات ایرانی باستان» از پروفسور گرشویچ، استاد پیشین و فقید مطالعات ایرانی دانشگاه کیمبریج است. ایشان همه آثار ادبی نوشتاری و گفتاری (روایی) بازمانده اوستایی و فارسی باستان و مادی و سکایی باستان را بررسی کرده و نوشته‌ها و منابع مربوط به آن‌ها را با دقت ژرف و گسترده سنجیده و گردآوری کرده‌است.

گفتار دوم به نام «ادبیات فارسی میانه» (پهلوی) و گفتار سوم به نام «ادبیات مانوی در ایرانی میانه» هر دو، اثر گرانسنگ پروفسور بانو مری بویس، استاد پیشین و فقید مطالعات ایرانی در دانشگاه لندن است. ایشان نیز آثار بازمانده ادبیات ایرانی میانه غربی و مانوی را به‌طور کامل و جامع به یاری اسناد و منابع گوناگون پژوهیده و سنجیده و در یک‌جا فراهم آورده‌است.

از آنجا که تاکنون دست‌کم نیم سده است پژوهش‌های دانشمندان و پژوهندگان ایرانی نیز در زمینه زبان و ادبیات و فرهنگ روزگار پیش از اسلام ایران آغاز گشته و آثاری چند در این درباره ترجمه و یا گردآوری شده‌است، می‌توان گفت که شرح و تفسیر و تحلیل‌هایی که گفتارهای مجموعه حاضر با دید عالمانه بدان پرداخته‌است،

در آثار موجود به فارسی به چشم نمی‌خورد و هنوز هم جای خالی این‌گونه آثار هویدا است. نکته‌ای که گفتن آن بایسته می‌نماید این است که از زمان تألیف این سه گفتار تاکنون بیش از پنج ده سپری شده است، در طی این سالها، کتابها و مقالات بسیاری در این زمینه تألیف و تدوین یافته و برخی نیز ترجمه شده است. خواست مترجم آن بود که منابع و مآخذ این گفتارها را روزآمد کند، اما بیشتر منابع این حوزه را در کتابخانه کتاب تاریخ ادبیات ایران پیش از اسلام به تألیف استاد شادروان دکتر احمد تفضلی می‌توان یافت، از این رو از بازآوردن این منابع، جز در برخی موارد نادر و لازم خودداری شده است.

نکته دیگر این است که، این اثر حدود دو دهه پیشتر و بیشتر (دوران دانشجویی نگارنده) ترجمه شده بود و پس از چند سال بلا تکلیف ماندن در دست ناشر بدون هرگونه ویرایشی علمی و فنی، در سال ۱۳۷۰، تحت عنوان ادبیات ایران دوران باستان با چاپ پُر غلط و نامناسب منتشر شد. باید بگوییم که نگارنده هیچ اعتقادی به صحت و درستی آن کتاب ندارد، امیدوار است خوانندگان آن کتاب پوزش مترجم را بپذیرند و از بازگفتن ایرادات ترجمه حاضر نیز دریغ نکنند. در پایان از مدیر فرهنگ‌دوست آوای خاور، جناب آقای سلیمان مختاری، برای چاپ و پخش این اثر سپاس‌گزار است.

یدالله منصوری

مشگین‌شهر (دامنه سرسبز سبلان)

مردادماه ۱۳۹۴ خورشیدی